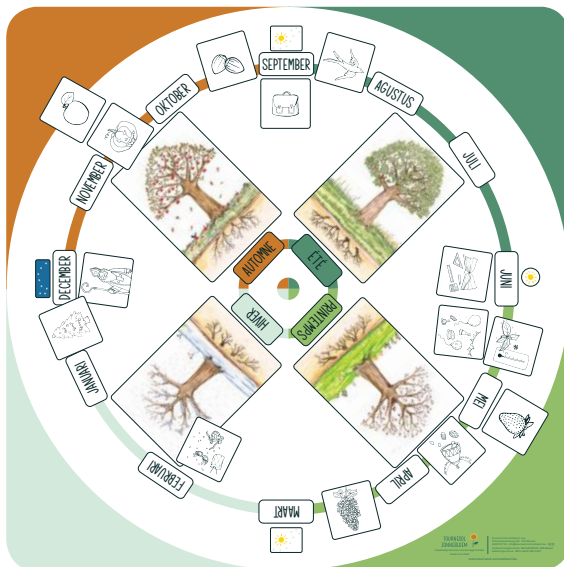

VRUCHTBARE LESSEN IN DE MOESTUIN

Maak een fenologische* moestuinkalender

Doel

Visualiseer het jaar volgens de seizoenen en het schoolleven door de natuur te observeren... om het verband te leggen tussen deze dynamiek en de moestuin.

De kalender kan met de leerlingen of met jouw collega's worden gemaakt. Daarna kan het worden opgehangen in het klaslokaal of de gang. Indien de kalender op een zichtbare plek hangt, kan het ook als **communicatiemiddel** dienen naar de ouders, andere leerlingen en collega's toe.

Er is geen exact antwoord op de vraag «Wanneer moeten we dit of dat zaaien, de aardappels planten,...?» Dat verschilt van jaar tot jaar afhankelijk van het weer. Deze kalender heeft jou terug voeling met de dans van de seizoenen, het ritme van de natuur.

De kalender maken

De kalender wordt mooier als je de tekeningen samen met jouw leerlingen of collega's maakt. De hier voorgestelde afbeeldingen dienen enkel als voorbeeld. We raden jou echt aan om het te personaliseren en creatief te zijn.

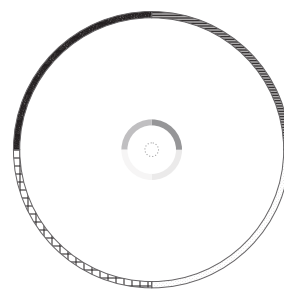
De opbouw van de kalender gebeurt als volgt:

DE BASISCIRKEL

Printbaar op 6A4-vellen of direct op groot formaat. De cirkel is in zwart en wit. Eenmaal de kalender is gebouwd, voeg dan kleur toe om het geheel aantrekkelijker te maken en de seizoenen te visualiseren.

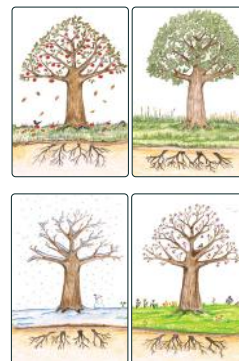
ZONNEWENDES EN EQUINOXEN

Om te beginnen zijn er twee vaste tijden in het jaar: dit zijn de **zonnewendes**. De langste dag is rond 21 juni en de kortste dag is rond 21 december. Deze data staan rechtover elkaar op onze kalender. Na de zonnewendes wordt de daglengte respectievelijk terug korter en langer. Op een bepaald moment is er een evenwicht in dag -en nachtlengte. Er vindt tweemaal per jaar zo'n **equinox** plaats, rond 21 maart en 21 september. Deze equinoxen staan rechtover elkaar en loodrecht op de zonnewendes. De zomerzonnewende wordt voorgesteld door een zon, de winterzonnewende door sterren en de equinoxen door sterren én een zon. Voor het secundair onderwijs kan je de dag -en nachtlengte in een volle lijn op de kalender voorstellen.

DE SEIZOENEN

De seizoenen vallen samen met het ritme van dag en nacht. De winter begint op de kortste dag van het jaar. In de lente wordt de daglengte terug langer dan de nacht. In de zomer worden de dagen terug korter. En in de herfst duurt de nacht terug langer dan de dag. De seizoenen staan dus vast op de kalender en zijn onafhankelijk van het weer. In ons voorbeeld worden de seizoenen symbolisch weergegeven door vier appelbomen. Voor jouw gepersonaliseerde kalender kan je foto's of tekeningen van de schoolmoestuin, een (fruit)boom op de speelplaats of de straat gebruiken.

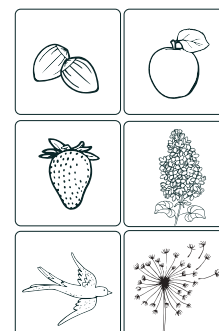

HET JAAR

De twaalf maanden worden toegevoegd aan de kalender. Vier maanden bevinden zich op de overgang van twee seizoenen: december (herfst/winter), maart (winter/lente), juni (lente/zomer), september (zomer/herfst).

NATUUROBSERVATIES

In ons voorbeeld gebruiken we enkele 'klassieke' natuurobservaties zoals de bloei van de hazelaar en de sering, de terugkeer van de zwaluwen, het seizoen van de appels en aardbeien. Voor jouw gepersonaliseerde kalender gebruik je best voorbeelden die je kan zien vanuit de klas en op of rond de speelplaats. Misschien komen de leerlingen ook leuke planten en dieren tegen op weg naar school? Denk aan de bloei van madeliefjes, paardenbloemen, boterbloemen, tamme kastanjes, kerselaar,... de terugkeer van kikkers en andere amfibieën naar hun poel (misschien wordt er in jouw schoolbuurt ook een paddenoverzet georganiseerd?), de terugkeer van de eerste insecten zoals vlinder of bij, vogels,...

DE IJSHEILIGEN*

De Ijsheiligen vallen rond half mei en stellen de datum voor waarop de laatste nachtvorst nog mogelijk is. Deze datum is belangrijk voor onze moestuin omdat we voor die datum geen vorstgevoelige planten zoals de tomaat kunnen buitenzetten. In ons voorbeeld worden de Ijsheiligen gesymboliseerd door een thermometer en een bibberend plantje.

BELANGRIJKE SCHOOLEVENEMENTEN

De start van het schooljaar, het schoolfeest, vakanties, carnaval en nog vele andere data en evenementen kunnen aan de kalender worden toegevoegd. Belangrijke momenten in het schooljaar kunnen samenvallen met bepaalde werkjes in de moestuin. Het is bijvoorbeeld niet zo handig om veel voor te zaaien net voor een schoolvakantie.

DE SYNTHESE

Ziehier een voorbeeld van het eindresultaat. Ons voorbeeld kan ook afgedrukt worden op A4.

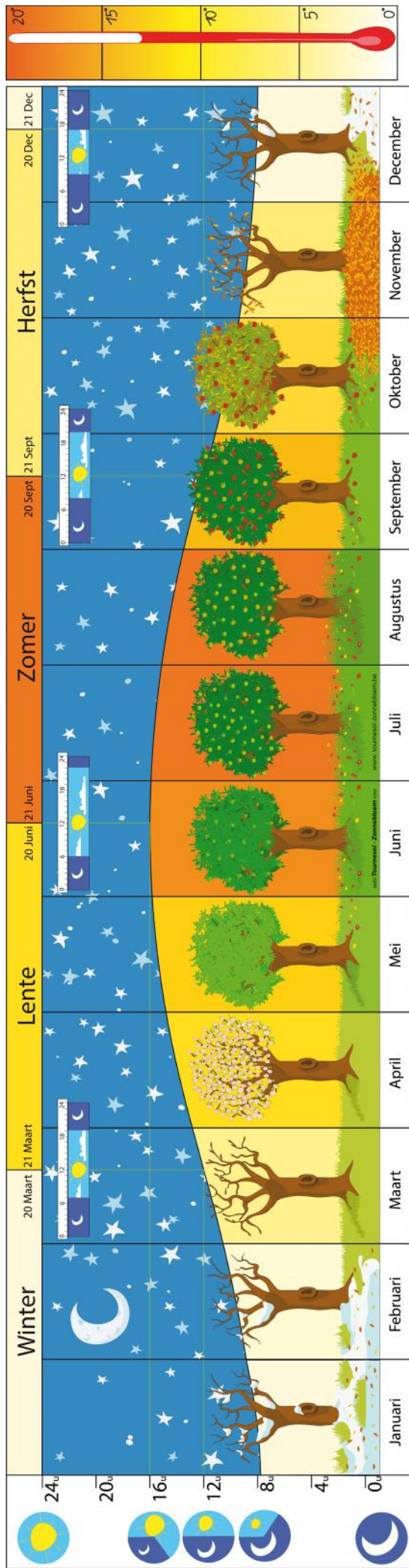
Nawoord...

Op de vraag « Wanneer moeten we de aardappelen planten? » kunnen we nu antwoorden « Als de sering van de buurman in bloei staat ». En die sering bloeit niet elk jaar op dezelfde datum, dat is afhankelijk van het weer. De tomaatjes zaaien we in de klas rond carnaval en planten we buiten uit na de Ijsheiligen. Sommige momenten staan dus vast en andere niet!

Deze kalender helpt je dus te tuinieren rekening houdend met het weer, jouw microklimaat,... op basis van wat je ziet in de natuur. Iets dat elke tuinier al doende leert.

Evolutie van de daglengte + temperatuur en een appelboom doorheen het jaar

Tournesol-Zonnebloem

Gewestelijk Centrum voor Ecologie Initiatie
Hoeve van Ukkel

Tournesol-Zonnebloem vzw
Terhulpssesteenweg 199 - 1170 Brussel
02/675 37 30 - info@tournesol-zonnebloem.be -
Ondernemingsnummer : BE 0431921303 - RPR Brussel
Rekeningnummer : BE74 0682 0821 8207

www.tournesol-zonnebloem.be

Voorbeeld van een afgewerkte fenologische kalender

